„RADOMER-KIELCER-LEBEN" № 41 (129) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" דריטער יאָרגאַנג פרײַז 25 גראָשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטען.

ראַדאָם פרייטאָג ז׳ מרחשון תרפ״ז — פאַר׳ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך — 15 go października 1926 r.

מיין פריינד
יעקב זילבערשטיין
צו זיינע תנאים מיט פרל׳
רוזשאַ מעלעכיאָהר
וואונש איך גליק און אייביגע צופרידענהייט.
פייוועל ראַיזל עם פרוי.

מיין פריינד
יעקב זילבערשטיין
צו זיין פערלאָבונג
מיט פרל׳ **רוזשאַ מעלעכיאָהר**
וואונש איך פיל גליק.
לייביש דאַנציגער.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער
העלענאַ רינגערמאַכער
מיט ה׳ **סאַלאָמאָן לעווענטאַל**
ווינשען מיר, אַז זייער צוזאַמענבונד זאָל געשלאָסען
זיין אויף אייביגע גליקליכע יאָהרען.
עלטערען **מרדכי רינגערמאַכער**
עם פרוי און קינדער.

HELENA RYNGIERMACHER
Radom
SALOMON LEWENTAHL
Warszawa
Zaręczeni
Radom, 10|X 1926.

א הערצליכען מזל טוב דיר, חבר **מרדכי רינגערמאַכער** מיט דיין פרוי. צו דער פערלאָבונג פון אייער ערשטע געליבטע טאָכטער **ח׳ה׳לע** מיט ה׳ **שלמה לעווענטאַל** זאָל זייער לעבענ׳ס-וועג מיט נאַטור-בלומען באַצירט זיין און איהר זאָלט פון זיי דערלעבען דאָס, וואָס אייער פעטערליך און מוטערליך הערץ וואונשט זיך.
י. י. מאַגנישעווסקי עם פרוי.

Helenie Ryngiermacherównej
z intencji Jej zaręczyn z kolegą
Salomonem Lewenthalem
wiecznego zadowolenia i szczęśliwego pożycia.
życzy:
Sz. Macharowski.

צו דער פערלאָבונג פון פרײַלין **חיה׳לע רינגערמאַכער** מיט ה׳ **סאַלאָמאָן לעווענטהאַל** ווינשען מיר א צופרידען צוזאַמענבונד, זאָלען די ליכטיגע שטראַהלען בעלויכטען זייער גאַנצער לעבענס-וועג און א גליקליכע צוקונפט און די עלטערן פיל נחת.
ח נאָוואַפאָלסקא און קינדער.

Z intencji zaręczyn mojej kuzynki **Heleny Ryngiermacher** z p. **Salomonem Lewenthalem** życzę bezmiaru szczęścia i wiecznej miłości.
Andzia Judkiewiczówna.

מזל טוב! ווינש איך מיין שוועסטער׳ן-טאָכטער **חנה׳לע** מיט איהר מאַן **מרדכי רינגערמאַכער**, צוליב׳ן פערלאָבונג פון זייער געליבטע טאָכטער **כלה** מיט **סאַלאָמאָן לעווענטאַל**. זאָל זייער גאַנצער לעבענסוועג באַצירט זיין מיט בלומען.
יוכבד קרישטאַל און קינדער

Herszek Abramowicz
Bela Wizenberg
Zaręczeni
Radom 9/10 1926 r.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן **הערשיל אבראַמאָוויטש** מיט פרל׳ **בינע וויזענבערג** ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט. זאָל זייער גאַנצער לעבענס-וועג מיט בלומען באַצירט זיין אויף יענער זייט ים.
עלטערן **פישל אבראַמאָוויטש**
עם פרוי און קינדער.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען ברודער **הערשיל אבראַמאָוויטש** מיט פרל׳ **בינע וויזענבערג** ווינשען מיר מזל ברכה און א גליקליכען צוזאַמענבונד זאָל זייער גאַנצער לעבען לויכטען ווי דער פרימאָרגען זון אין פריהלינג אויף יענער זייט ים.
וואָלף און חיים אבראַמאָוויטש

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין **בינע וויזענבערג** מיט ה׳ **הערשיל אבראַמאָוויטש** ווינשען מיר זייער לעבענ׳ס-שיקזאַל זאָל אייביג מיט גליק בעגלייט ווערען אין יענער זייט ים.
וועלוועל וויזענבערג און פרוי.

Z intencji zaręczyn ukochanej ciotki naszej p **Beli Wizenberżanki** z p. **Henkiem Abramowiczem** życzymy wiele szczęścia i wiecznej miłości.
Sala, Cela i Moniek Wizenberg.

צו דער פערלאָבונג פון ה׳ **הערמאַן אבראַמאָוויטש** מיט פ׳ל׳ **בעלאַ וויזענבערג** ווינשען מיר אז זייער לעבענס וועג זאָל מיט בלומען באַצירט זיין.
קאַץ עם פרוי און קינדער.

Z intencji zaręczyn p **Beli Wizenberg** z p. **Henrykiem Abramowiczem** życzę im, aby dzień ten był symbolem ich wiecznego szczęścia i zadowolenia.
Bela Hekmanówna.

Z intencji zaręczyn naszego kuzyna **H. Abramowicza** z p. **B Wizenberżanką** życzę harmonji i szczęścia. Niechaj ich nowa droga życia usłana będzie kwiatami
Luba i Gucia Abramowiczówne.

Wiele, wiele szczęścia i różowej przyszłości życzymy przyjacielowi naszemu **H. Abramowiczowi** z intencji zaręczyn jego z panią **Wizenberg**
Z. Akierman.
I. Fiszman

Z intencji zaręczyn p **H. Abramowicza** z p. **Belą Wizenberżanką** życzymy wiele szczęścia i wiecznego zadowolenia
Cela Breslerówna.

Z intencji zaręczyn p. **Sabiny Esterzonówny** z p **Jakóbem Weingartem** życzymy im, aby dzień ten był symbolem ich wiecznego szczęścia i zadowolenia.
Sala Goldfarbówna,
Gienia Gutmanówna.

P. **Henkowi Abramowiczowi** z p **B. Wizenberżanką** z intencii ich zaręczyn szczęśliwego pożycia
życzą:
Szyjostwo Frydman.

MAGISTRAT MIASTA RADOMIA

rospisuje konkurs na stanowisko ml. lekarza szkolnego w publicznych szkołach powszechnych w Radomiu

Termin składania ofert: 22 października 1926 r.
Termin objęcia posady: 1 listopad 1926 r.
Rodzaj zajęcia: według przepisów, zawartych w regulaminie dla lekarzy publicznych szkół powszechnych m. Radomia.
Warunki Ryczałtowe uposażenie według VIII lub VII grupy plac urzędników państwowych wraz z 15% dodatkiem komunalnym
UWAGA: Na stanowisko powyższe reflektować mogą jedynie kobiety-lekarze.

Prezydent miasta (—) **T. Całuń**
Referent (—) **W Kisielewski.**

Pracownia
Kapeluszy damskich
Felicji Żabnerówny
Radom, ul. Lubelska 25
w podwórzu, lewa oficyna 1-a sień
PRZYJMUJE WSZELKIE OBSTALUNKI
W ZAKRES MODNIARSTWA
WCHODZĄCE

דער ווינטער קומט.

עס רוקט ווידער אן דער אליעהריגער ווינטער-סעזאהן און מיר קענען זיך נישט אבהאלטען פון זאגען וועגען איהם עטליכע ווערטער.

עס קומט אן דער ווינטער, וואס איז די ערנסטע צייט פאר די ארימע און נויטליידענדע, ווען צו זייער שטענדיגער זאָרג וועגען עסען, וועגען קענען, מיט וואס עס זאל נישט זיין, אנפיהלען די איינגעשרימפטע מאגענס פון זייערע פאמיליעס, קומט נאך צו די אונגעהויערע דאגה ווי אזוי צו בעקעמפען דעם שרעקליכסטען שונא זייערען, דעם ווינטער מיט זיינע גרויזאמע קעלטען, פרעסט און שנייען, וואס רייסט זיך אריין אין זייערע ארימע וואוינונגען, פערגליווערט זייערע אויסגעפריקענטע קערפערס און מאכט זיי קראנק.

מיר האלטען דאס שוין פאר אונזער יעהרליכער טראדיציע, שטענדיג אין דער צייט, פאר'ן אנקומען פון ווינטער, צו דערמאנען אונזערע ברידער וועגען זעם פליכט, וואס ליגט אויף זיי עפעס צו טהון פאר די אין נויט און הונגער שמאכטענדע, און זעהען, אז זיי זאלען נישט פערפרוירען ווערען אין דעם קומענדען ווינטער.

מיר ווילען זיך איצט נישט אבשטעלען אויף דעם ווי אזוי די דאזיגע אקציע ווערט יעדעס יאהר ביי אונז אין שטאדט אדורכגעפיהרט, און ווי די דאזיגע ווינטער-הילף זעהט ביי אונז אויס. מיר ווייסען, אז די איינציגע אינסטיטוציע וואס פערנעמט זיך מיט דעם זענען „עזרה" און „בית לחם" וועלכע ווענען לויט זייערע בעשרענקטע מיטלען ווייט נישט אימשטאנד צו געבען הילף די אלע, וואס בענעהטיגען זיך אין איהר.

מיר ווילען גראד איצט נישט טאדלען די דאזיגע האנדלונג פון די היגע יודען און זאגען, אז אין אזא שטאדט ווי ראדאם וואלט דאס פערזאגען די אונבעמיטעלטע מיט הייצונג'ס מאטעריאל אויפ'ן ווינטער, געדארפט פערנעמען א מעהר חשוב'ן פלאץ און אוועקגעשטעלט ווערען אין א ברייטערען פענעהם.

מיר ווילען בלויז ערסילען אונזער חוב אזוי ווי שטענדיג צו דערמאנען וועגען דער זאך, און גלייכצייטיג אויפמערקזאם צו מאכען, אז גראד היי-יאהר איז די פ.א.ע. פיעל שווערער צוליב דעם שרעקליכען קוילען-מאנגעל, וואס הערשט אין לאנד, און מען זעהט נישט קיין אויסזיכטען, אז ער זאל אין דער נאהענטער צייט בעזייטיגט ווערען.

אין דאס ראדאם'ען נעמען אין אכט די היגע כלל-טוער. די עוסקים בצרכי הצבור, און זיי מוזען צוטרעטען צו מעשים צו שאפען די נויטיגע סימני צו דעם צוועק און זעהען, אז די זאך זאל זיין פערזארגט.

די גמינע אלס די פארשטעהערין פון דער היגער יודישער געזעלשאפט, טאר זיך, לויט אונזער מיינונג, בשום אופן פון דעם נישט אבזאגען, זי דארף נעבען דעם איניציאטיוו, און מוז שאפען אזא ארגאן, וועלכער זאל די דאזיגע אנגעוועהטאגטע פראגע ווי אם-בעסטען ערלעדיגען.

און די מיטלען?

אויב מען וועט נאר ענערגיש צוטרעטען צו דער ארבייט, אויב מען וועט נאר האבען דעם גלויבען אין ערפאלג, וועלען אויך די מיטלען זיך געפונען, די היגע יודען וועלען אהן ספק פערשטעהן זייער אויפגאבע און וועלען זיך צו דעם צוועק ווי געהעריג בעשטייערען, און בעזונדער גלויבען מיר, אז ביי דער נויטיגער אנשטרענגונג וועט אויך געוויס מעגליך זיין צו בעקומען א געוויסע סומע פון די אמעריקאנער געלדער, וואס פליסען איין אין לאנד, און אפשר מעג מען אויך צו אזא צוועק בענוצען א געוויסע סומע פון די געלדער, וואס קומען פון צייט צו צייט פון אונזערע ברידער, די ראדאמער לאנדסלייט אין אמעריקא, אפילו. ווען זיי זענען בעשטימט פאר וועלכע ס'איז אנדערע צוועקען. ווארום ווען עס האלט ביי פקוח נפשות — קען מען זיך נישט רעכנען מיט קיין פרינציפען און פארשריפטען.

דאס זענען אבער זאכען מיט וועלכע עס דארף זיך פערנעמען דער ארגאן; וואס וועט אויף זיך נעמען די דאזיגע וויכטיגע אויפגאבע, וועלכער מוז קודם כל געשאפען ווערען, זאל דאס זיין דער „בית-לחם" אדער אן אנדערער ספעציעלער קאמיטעט, אבער געשעהן ווערען מוז דאס שוין, עס איז די העכסטע צייט, און מען טאר דאס מעהר נישט אבלעגען.

די נייע געוועהלטע פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „עזרה" וועלכע זעהט אויס צו זיין לויט איהר איצטיגער צוזאמענשטעל, א אידעאל פון פעהיגע און אונטערנעהמערישע כחות — ברויך די ערשטע פארנעמען ענערגישע שריט אין דער הינזיכט.

דער ווינטער קומט און מען בעדארף נישט ווארטען ביז ס'וועט אראפאלען א שניי און די גרויסבעדערפטיגע וועלען פרירען אין זייערע קאלטע מיט פראסט דורכגענומענע שטיבען. מען בעדארף וועגען זייער גורל בעצייטענס א טראכט טוהן.

י. פ.

„פאן-אייראפע" אין וויען.

די פערייניגטע שטאטען פון אייראפע, ד. ה. אבשאפען די גרעניצען פון לאנד צו לאנד און דאס פעראיינהייטלעכן די פערוואלטונג מיט די לענדער אויפ'ן יסוד פון פרייער עקאנאמישער און נאציאנאלער ענטוויקלונג פון די פעלקער איז אייגענטליך נישט קיין נייע אידעע. אין תוך איז זי אן אידעע א דעמאקראטישע, אויסגענוצט האבען איהר אבער אין פערשיעדענע צייטען צוליעב זייערע אייגענע גרויסמאכט צוועקען דוקא אזעלכע וועלט־

א בירגערמייסטער, וועלכער האט אנגעקלאגט א גאנצע שטאדט פאר טאנצען „שימי".

בעשערט, א פנים, אז דער בירגערמייסטער פון טירגול ניאמץ (מאלדאווא) זאל מפורסם ווערען אין דער וועלט, ווארום ווען וואלט דען איינגעפאלען א געדאנק אנצוקלאגען א גאנצע שטאדט פאר טאנצען „שימי". דער בירגערמייסטער פון טירגול-ניאמץ האט עס געטון און איצט קלינגט מיט איהם גאנץ רומעניען.

פאראהאן אין מאלדאווא א שטאדט טירגול-ניאמץ, און ביי דער שטאדט געפינט זיך א בערימטער קור-ארט, באאילע אגלינזי, וואוהין עס פאהרען זיך צוזאמען טויזענדער מענשען פון גאנץ רומעניען. אין אגליזי פאהרען די רייכסטע און אריסטאקראטישע היל-אים, ווייל נישט יעדער קען אויסציהען צו פאהרען אין אזא רייכען קור-ארט. און אז מען קרענקט אויף א גביר'שען שטייגער, קען מען פערשטעהט זיך, נישט אויסקומען אהן מוזיק און טענץ. טאנצט מען טאקע פון פריהמארגען ביז אין דער טיפער נאכט. און עס שאדט, חלילה, קיינעם נישט. אדרבא, מאנכע געפינען גאר, אז געגען זאמר, לכשל, זענען טענץ, בעזונדערס מאדערנע טענץ, זעהר נוצליך. און אנדערע, ווירער, זאגען אז מיט „שימי" קען מען היילען די צושרויפטע נערווען, און מיט „טאנגא" קען מען אין דער קירצעסטער צייט בעזויגען די ערגסטע קרענק, פונקט ווי מיט „דזשען" קען מען פטור ווערען פון צייהן-וועהטאג.

העלפט גאט, און די אגלינזער געסט מאכען א גרויסארטיגען באל און אויס העפליכקייט האבען זיי אויך איינגעלאדען דעם בירגער-מייסטער צום באל.

וואס אויפ'ן באל איז פארגעקומען, איז נישט גענוי בעקאנט. יעדענפאלס קיין שרעקליכע זאך איז דארטען נישט געשעהן, ווייל קיינער פון די געסט איז נישט ארויס צוקלאפט און נישט בעליידיגט. אבער דער בירגער-מייסטער איז ארויס שטארק אומצופרידען פונם באל. ער האט געפונען א פונקט, אין דעם געזעץ-בוך פון מאראל, לויט וועלכען מען טאר נישט טאנצען די היינטיגע טענץ, ווייל זיי גראבען אונטער די מאראל און דער בעפעלקערונג.

אויפ'ן צווייטען טאג האט דער בירגערמייסטער צוהאנגען בעפעהלען, אין וועלכע עס איז שטרענג פערבאטען געווארען צו טאנצען „שימי", „טאנגא", „פאקס-טראט" און די איבריגע מאדערנע טענץ. אין דער זעלבער צייט ווערט אויך שטרענג פערבאטען צו שפילען „דזשען" און צו מאכען בעלער שפעטער פון האלבע נאכט.

פערשטעהט זיך, אז די קור-געסט, די מעהרהייט פון וועלכע איז פון אריסטאקראטיש - בורזשואזען קלאס, האבען געהערט דעם בעפעהל פון דעם שטאדט-הויפט ווי דעם פאר צעהן יאהריגען שניי, און האבען טאקע אין דעמזעלבען אוונד געמאכט דעם אמת'ן באל. אזוינס, וואס אגלינזי האט נאך קיינמאל נישט געזעהן... די דאמען זענען, ווי אויף צו להכעיס, געקומען נישט האלב אויסגעטון, נאר א צעהנטעל אנגעטון... דער ארקעסטער איז

אימפעריאליסטען, ווי נאפאלעאן א. אנד.

נאך נאפאלעאן האט געשריבען צום צאר אלעקסאנדער: לאמיר ביידע צעטיילען צווישען זיך אייראפע ווי א קיילעכדיגען עפעל: מיר א העלפט און דיר א העלפט. דאס איז געווען דאן דער אימפעריאליסטישען פאן-אייראפעאיזם. דאס איינגעמען גאנץ אייראפע און פארשקלאפען אלע איהרע פעלקער און לענדער אונטער 1 אדער 2 מאנארכען פאר וועמען ס'איז ווייניג געווען צו רעגירען מיט זייער אייגען לאנד און מיט זייער פאלק. זיי האבען נאך געוואלט זיין מושלים אויף גאנץ פעלקער און לענדער. זיי איז געגאנגען נישט אין דער טובה פון זייערע אונטערטאנען, נאר אין זייער אייגענעם פערזענליכען כבוד און הערשאפט מאניע.

היינט צוטאג אבער איז דער פאן-אייראפעאיזם געווארען א נויטהווענדיקייט פון די פעלקער גופא, וועלכע פ'שטיקען די אונצעליגע גרעניצען און צוימען, וועלכע מערען זיך כסדר נאך יעדער מלחמה. די גרעניצען, וועלכע צוימען איין די באוועגונגס-פרייהייט און טויטען אב די עקאנאמישע ענערגיע און איניציאטיווע פון די מאסען, זייער לעבען און ענטוויקלונג.

די פעלקער זעהען היינט צו טאג רייכער און בעסער ווי אין פון די אלט-פארשימעלטע, כלומרשט, „פאטריאטישע" באגריפען פון שנאה און קנאה וואס ס'האבען יארען לאנג געפלאנצט אין זיי זייערע הערשער, צו אנדערע פעלקער. זיי זעהען נישט אין, פארוואס זאל זיי היינט צו טאג פונאנדערטיילען גרעניצען און צוימען? זיי ווילען זיך איינער דעם אנדערען ברידערליך אויסשטרעקען די האנד און לעבען בשלום ושלוה.

אט דאס איז דער זין פון איצטיגען פאן-אייראפעאישען קאנגרעס אין ווין.

אבער ווי געזאגט: נישט מיט קאנגרעסען ברענגט מען די גאולה, בפרט ווען די, אן וועלכע ס'ווענדעט זיך די לעזונג פון דאזיגען פראבלעם שטייען פון ווייטען מיט א שמייכעל, ווי דערוואקסענע קיקען אויף קינדער.

„פאן-אייראפע" איז א פרימער וואונש דערוויל פון בעלי חלומות. איהר פערווירקליכונג מוז אבער קומען דורך מעשים און צו מעשים דארף מען זיין פראקטיש און נישט חלומען.

א. י.

פראפ. נחום סלושץ.

ביי אונזערע שוועסטער אין די קבוצות.

(אין ראשון לציון אין שכונת בורוכוב).

(ספעציעל צום „ראדאמער-קעלצער לעבען").

זוכט די פרוי (אלס אורזאך פון אל-דאס גוטעס און בייזעס) זאגט דער פראנצויז. און נאך מעהר דארפט איהר זוכען די פרוי, וועלכע איז אימשטאנד צוצופאסען זיך צו דער אויפבויאונג פון ארץ-ישראל. אהן א „עזר כנגדו" —איז דאס הויז קיין הויז נישט און דאס דארפס-לעבען אונמעגליך. און אזוי ווי אידישע פרויען קומען פון די שטעדט, איז זיי שווערער ווי אנדערע צוצופאסען זיך צו דעם שווערען לאנד-ווירטשאפטס—לעבען, וואס פאדערט אויסדויער, ערפאהרונג און גרויסע אנשטרענגונגען.

די דאזיגע ערציהונג פון דער פרוי צום דארפישען לעבען האבען אויף זיך גענומען די קבוצות. אבער דארט איז די ערציהונג נישט ספעציעל פאר דער פרוי. א בעזונדער אקערבוי-שולע פאר מיידלעך האט מען אויך געגרינדעט אין נהלל. עס זענען אבער פארהאן ספעציעלע פערמעס פאר מיידלעך—חלוצות אין לאנד. עס עקזיסטירען פיער אזעלכע קבוצות פועלות: די עלטסטע און די בעקאנטסטע איז די קבוצה פון ראשון-לציון, וואס א הר פערמע געפינט זיך ביי נחלת—יהודה.

די דאזיגע קבוצה האב איך בעזוכט שוין פריהער, בעפאר די ענערגישע פרוי ציזיק האט זי געפיהרט. זי עקזיסטירט שוין זייט 5 יאהר און האט זיך געגרינדעט אויף דעם באדען פון קרן—קימת מיט זיין שטיצע. עס פילט זיך א בעזונדערע צופרידענהייט צו בעזוכען אזא מין ארבייטס צענטער. די יונגע מיידלעך, וועלכע בלייבען דארט צוויי יאהר ביז זיי לערנען זיך אויס אלע ארטען פעלד-ארבייט און פיהצוכט, ביהנען צוכט א. ד. ג. מאכען אן אויסגעצייכענטען איינדרוק. מייסטענס זענען עס בעלי—בתי'שע ארעמע אינטעליגענטע פרייליינס, וועלכע זוכען זייער אידעאל אין דער שווערער אבער טייערער ארבייט.

די קבוצה עקזיסטירט, ווי געזאגט שוין 5 יאהר. אין פערלויף פון דער צייט האבען זיך געביטען די חברות, אבער עס האט זיך געשאפען א פראַ-

---

דערפילט געווארען מיט נאך עטליכע דוש-ני-ספעציאליסטען, און מען האט געטאנצט ביז דעם צווייטען פריה-מארגען.

דעם בירגערמייסטער האט דאס גוט פערדראסען און ער האט אלע אנטייל-נעהמער אין באל צוגעצוינגען צום געריכט פאר אונמאראלישער אויפפיהרונג.

צוריק מיט עטליכע טעג איז פארגעקומען דער אריגינעלער פראצעס. אויף דער בעשולדיגונגס—באנק זענען געזעסען אמיאירען, אדוואקאטען, דאקטוירים, אינזשעניערען, זשורנאליסטען א א וו.

דער שופט איז ארויסגעטרעטען אדוואקאט ליקאכש, איינער פון די בעשולדיגטע. און האט געפרובט בעווייזען, אז איבערהויפט איז מאראל א זעהר פערפלאנטערטער, נישט-קלארער בגגריף. יעדער פערשטעהט דאס ווארט „מאראל" אויף זיין אייגענעם שטייגער. איך צום ביישפיל, האלט, אז ווען א בירגערמייסטער האט חתונה צום דריטען מאל פאר א יונגער פרוי-לין, איז דאס נישט מאראליש. פערהאן אבער אזעלכע וואס רעכענען גאנץ אנדערש. היינט ווי קען מען איבערהויפט רעדען פון מאראל אין אונזער צייט?

אדוואקאט קרעצו האט אנגעוויזען דערויף, אז ענגלישע פרויען-קעניגינס פיהרען נישט צו קיין זינד, ווי דער בירגערמייסטער דענקט, נאר פערקעהרט, זיי ברענגען דערצו, אז אונזער אויג ווערט צוגעוואוינט צום פרויען-קערפער, און די אייזערנע וואנד, וואס האט טויזענד יאהרען אפגעטיילט ביידע געשלעכטער און וואס האט נישט איין זינדיגען דור אויפגעשטעלט, ווערט ספרוניעטעט, און אזוי ארום וועלען מיר אויסמיידען שווערע זינד.

דאן האט דער בירגערמייסטער זיך דער געבעטען דאס ווארט און ווידער גענומען שארף קריטיקירען די בעשולדיגטע. וועלכע האבען צוליב דער זינדיגער „שימי" פערגעסען אן מאראל.

און ווער ווייסט, ביז וואס דער פראצעס, וואלט זיך פערענדיגט. מען ליך, אז פיל געמט וואלטען טאקע מיאוט אבגעשניטען, ווייל דער פארזיצער פון געריכט איז אויך נישט גאר קיין יונגערמאן און איז נאך דערצו א גוטער ברודער מיט דעם בירגערמייסטער. נאר צום גליק פון די שימי-טענצער, האט זיך געפונען א דאמע, וואס האט זיי אלעמען ארויסגעראטעוועט פון אומגליק

זי האט זיך אויפגעהויבען פון איהר ארט און זיך געווענדעט צום ריכטער בזה הלשון:

געעהרטער הערר ריכטער! אזוי ווי עס האנדעלט זיך וועגען דעם, צי איז „שימי" א כשר'ער טאנץ, אדער נישט. און אזוי ווי איהר, הערר ריכטער. זענט בעקאנט מיט דעם טאנץ. בעט איך אייך מיר צו ערלויבען דא פאר אייערע אויגען צו דעמאנסטרירען דעם טאנץ".

דער ריכטער האט א ווייל געקלערט און איהר ערלויבט.

זי האט אבער געפאדערט, אז מען זאל ערלויבען ברענגען אין געריכט דעם ארקעסטער, ווייל, ערשטענס, איז שווער צו טאנצען אהן מוזיק, און צווייטענס, וויל זי, אז דער ריכטער זאל האבען א גענויעם בעגריף וועגען דעם טאנץ.

און ווען דער ארקעסטער האט א קנאק געטון דעם מאטיוו פון „שימי" און די דאמע מיט איינעם פון די אנגעקלאגטע אדוואקאטען האבען גענומען טאנצען אין זאל פון געריכט, איז דאס גאנצע פובליקום געבליבען זיצען ווי בעצויבערט. אזוי מייסטערהאפט, גראציעז און שעהן האט זי געטאנצט.

געענדיגט דעם טאנץ, האט דאס פובליקום זיך אויפגעהויבען פון ארט און שטארק אפלאדירט.

דער ריכטער האט אויך אפלאדירט. נאר דער בירגערמייסטער איז געזעסען ווי א געליימטער און מיט קיין איבער גישט גערירט.

זעלבסטפערשטענדליך, אז מען האט אלע אנגעקלאגטע בעפרייט.

אזוי האט זיך געענדיגט דער פראצעס איבער „שימי" אין אנליגזי.

ז. וו.

דיציפ פון פריוועט ארבייט, פון א זוויבערער אטמאספערע און פון אנ'אויסגעצייכנטע צוזאמענלעבען. די חברות האבען געלעבט אין הילצערנע ביידלעך, ווייל זיי האבען קיין הייזער נישט געהאט, אבער זיי האבען זיך געפרעהט דערמיט, וואס זיי האבען א גוטען שטאל, און זיי זענען געווען שטאלץ אויף זייערע קי״ה, אויף זייערע היהנער. זיי האבען נור אויסגעדריקט זייער בעדויערען, וואס זיי קענען נישט מעהר אויפנעהמען, ווייל זיי האבען ווענ׳יג לאנד, כאטש זיי האבען דורך זייער פלייס און ארבייט איינגעגלייכט זייער ביודזשעט: דורך פערקויפען זריעה, שתילים (צווייגען צו פערפלאנצען), מילך און גריגס.

דאס מאל האב איך בעזוכט די קבוצה צוזאמען מיט א פריינד. מיר האבען דארט געטראפען צוויי נייע אורזאכען צו זיין צופרידען. ערשטענס האט דער קרן-קימת זיי צוגעגעבען נאך 25 דונאם לאנד צו די 25 דונאם, וועלכע זיי האבען געהאט ביז איצט. איין חברה, א יונג שעהן מיידעל האט אפילו ערקלערט, אז עס איז נאך ווענינ. אזא אפעטיט האבען זיי בעקומען, די טעכטערכער פון געהעטא, בשעת זיי האבען דערשמעקט דעם ריח פון ארץ־ישראל־ערד.

א צווייטע, וועלכע האט אונז געוויזען דעם שטאל, האט אונז געזאגט, אז דאס יאהר זענען 5 קיה ערצויגען געווארען דורך זיי אליין, אזוי, אז זיי בעזיצען שוין א ווירטשאפט פון 13 קיה און פערקויפען אויך מעהר מילך. אין דעם היהנער—הויז געפינען זיך איבער 500 היהנער, אלע אויפגעהאדעוועט אין דער פערמע.

וואס עס פעהלט נאך אלץ, איז: הייזער צום וואוינען און וואסער צום בעוואסערען. דאס וואסער, וואס זיי בעקומען פון נחלת־יהודה, קלעקט ניט.

אונזער בעזוך אין דער פערמע איז גיאר אויסגעפאלען פרייטאג נאכמיטאג. ווי נאר עס איז געווארען שפעטליך, האבען אלע חברות אוועקגעלעגט די ארבייט און אנגעהויבען גרייטען זייער באראק אויף שבת.

די, וואס פיה״ט די רעכנונגען פון דער פערמע, האט מיר ערקלערט, דאס יעדע חבֿיה גיט אויס אויף זיך צוזאמען מיט קליידונג און קולטור־הוצאות (חברות, צייטונגען און אנדערע) 20 פיאסטער א טאג, דאס הייסט, אז זי גיט אויס 6 פונט א חודש און זיי שטרענגען זיך אן ארויסצוגעהען פון זייער ארבייט די דאזיגע סומע.

איינגאנצען צעהלט די קבוצה 20 מיטגלידער, צווישען זיי געפונען זיך איצט אנ'ענגלישע פריילין, פאראיאהרען האב איך דארט געטראפען א פראנצויזישע פון שטראסבורג, אבער די מייסטען קומען פון רוסלאנד, פוילען, פון רומעניען און פון ארץ—ישראל גופא.

דער גוטער איינדרוק, וואס חאט אויף מיר געמאכט מיין בעזוך אין דער מיידעל־קבוצה ביי ראשון־לציון האט מיך געטריבען נישט אבצולעגען מיין בעזוך אין אנ'אנדער קבוצה, וועלכע געפינט זיך ביי דער שכונה בורוכוב— נישט ווייט פון תל אביב. א בעזונדערער אויטאבוס פיה״ט פון תל־אביב צו רמת־גן און שכונת בורוכוב, דער וועג איז ארום 5 קילאמעטער און פיהרט איבער נייע יודישע פארשטעדט. אומעטום בעגעגענט מען גרופען נייע הייזער צווישען די גערטנער. תל־אביב האט זיך איינגענטליך אויסגעשפרייט ביז צו דער בריק פון טייך ירקון.

מיר געהען איבער דער בריק און די לאנדשאפט ווערט שעהנער, בערגיג. נעבענאנ׳בער אונז אין דער הויך ציהען זיך די הייזער פון רמת גן, וועלכע גרעניצען זיך מיט „שכונת בורוכוב". דאס דערפעל איז געבויט אויפן בארען (67 דונאם) און מיט דער שטיצע פון קרן קימת דורך א גרופע אידעאליסטען סאציאליסטען, וועלכע האבען איהר געגעבען דעם נאמען פון ערשטען טעארעטיקער פון פראלעטארישען ציוניזם, דעם פערשטארבענעם בער בארא־כאוו.

די אונגעפעהר 30 הייזער זענען געבויט פון ביידע זייטען פון א ברייטער גאס, דורך וועלכער מיר זענען צוגעקומען צו דער מיידעל־קבוצה. אין דער קבוצה געפינען זיך 26 חברות. דער קרן־קימת האט געגעבען ערד, א שטח פון איבער 80 דונאם. די קבוצה עקזיסטירט זייט 3 יאהר און צעהלט צווישען איהרע מיטגלידער א פאר דייטשע יודישע מיידלעך. די שטימונג איז אַן ערנסטע און ארבייטס־זאמע. די ארבייט ווערט איינגעטיילט אין 5 סעקציעס. מען פראדוצירט דא בלומען — א שעהנער בוים. גרויסארטיגע רויזען בעשיינען דאס פעלד; די משתלה (ספעקטען) ארבייט פלייסיג; 16 קיה גיבען מילך און מען מאכט אויך קעז און פוטער; אין די 4 היהנער־ביידלעך געפינען זיך 380 היהנער, וועלכע מען האט דא אויסגעהאדעוועט.

דער שטאל איז גוט ארגאניזירט, דאס פעלד גוט צואקערט. די חברות האב איך געטראפען ביי דער ארבייט, צושפרייט איבער דער פערמע. ביי דער בייט פון פארביגע בלומען זענען געשטאנען צוויי מיידלעך און האבען אנגעהויבען צו פליקען די בלומען; זיי האבען דערמאנט אין היינע'ס בילד פון „פרויען און בלומען".. אויך דא האבען די יונגע פלייסיגע ארבייטערינס געוואוינט אין האלץ באראק און אין צעלטען. איצט פערענדיגט מען א גרויס הויז פון צוויי שטאק, וואס דער קרן־היסוד בויט פאר דער קבוצה: דארט געפינען זיך 6 גרויסע שלאפצימער, א לאנג עס־צימער און א ברייטע שעהנע טעראסע.

קליינער פעליעטאן

(מכח א ביסעל ראדאמער יושר).

(„עוף השמים יוליך את הקול
ובעל הכנפים יגיד דבר" אמר
החכם מכל אדם. קהלת קאפיטעל יוד.)

קודם כל א שטיקעלע הקדמה.

איך מוז פריהער פאר אלעם מוסר מודעה זיין פאר די לעזער, אז דאס יעצטיגע ארטיקעל, אדער בעסער געזאגט, פעליעטאן, איז שוין געלעגען אין רעדאקציע־קארב און פער'משפט געווען לשריפה, ווען נישט דאס, וואלט עס געברויכט געדרוקט ווערען מיט א גאנצע וואך פריהער. דער הערר רעדאקטאר האט מיין פעליעטאן בעטראכט פאר א צו־שטארק אויפרייס־מאטעריאל געגען אונזער גמינע, וועלכע איז בבחינת קדוש און מען טאר נישט אויף איהר מהרהר זיין. אפילו געגען שרייענדיגע עוולות טאר מען נישט פראטעסטירען און אויף אלעס טוט מען נאכזאגען אמן.

מען מוז אלץ אראבשלינגען און אזוי לאנג ווארטען ביז זי וועט אי"ה ארויס אהן מכשול פון קאמפף און וועט ממילא ארויס פון איהר קדישה־ראל... איך האב מיין פעליעטאן אבגעראטעוועט פון זיין טוידט־אורטייל דורך א נס. מיר איז איינגעפאלען א גליקליכער געדאנק און אנשטאט לאזען רעדען אין פעליעטאן מענשען מיט הערצער אין נשמות, האב איך דאס לשון אריינגעלעגט אין די מיילער פון עופות און אנדערע בעשעפעניש'ען, צו וועלכע די גמינע וועט קיין טענות נישט האבען און זיך צומאלט נישט בעליידיגען. נישט רעכענדיג זיך מיט אזעלמע מינדערווערטיגע נפשות...

אלזע נעגוג מיט דער הקדמה און איך וועל צוטרעטען צום ענין גופא.

געוויס איז אייך בעקאנט דער קאמפף, וואס די גמינע פיהרט מיט דער געהיימער ש ח י ט ה. און מסתמא ווייסט איהר אויך פון די געניאלע מעטאדען, מיט וועלכע די גמינע בענוצט זיך, כדי איהר קאמפף צו דערפיהרען צו א זיעגרייכען סוף. מיר אן פאר זיך איז גארנישט שטארק געפעלען די דאזיגע קאמפפס—אויפטהועכצען און איך האב בעשלאסען אויסצוהערען די מיינונג פון בעל דבר גופא. פ'הייסט פון די געשחט'ענע גענז און עופות, אוליסב וועמען די מלחמה ווערט איינענטליך געפיהרט. דערמאנענדיג זיך, אז כ'האב א מאהל געקענט שיח׳ת צופות. בין איך אין די ערב יום־טוב'דיגע טעג ארויס אין מארק און צוקוקענדיג זיך צום שליאכט צווישען פאליציי און אגענטען מיט די ארימע, אומגליקליכע עופות, האב איך מיך פלייסיג צוגעהערט, וואס די עופות רעדען צווישען זיך, זייענדיג טשעקאווע צו וויסען ווי זיי נעמען אויף דעם הייליגען ק א מ פ ף, וו א ס די גמינע ה א ט ז יי ערקלערט.

ביי מיין ערשטען ארויסטריט אויפ'ן ראדאמער שליאכט—פעלד, האב איך אין תחילת געהערט א רעש און א גרויס געוואלד צווישען די היהנער, גענז, קאטשקעס און אינדיקעס. זייער געשריי איז געגאנגען עד לב השמים. כ האב אין אנפאנג נישט פערשטאנען, וואס דאס בעדייט. כ'האב זיך נעהנטער צוגעבויגען און געדענקענדיג נאך אביסעל זייער שיחות עופות־שפראך, האב איך געהערט, ווי איין גאנז זאגט צו דער צווייטער: וואס טהוט זיך עפיס ארום אונז? וואס היטען אונז היינט פאליציי און אגענטען? ווענינ מען שחט אונז, מען קאכט אונז און מען עסט אונז אויף, פערפאלגט מען אונז נאך ביים לעבען? וואס האט זיך

גרעסערע שטיצע איצט, קלענערע — שפעטער

צענדליגער יאָה־ען וועט דויערען ביז דאָס פוילישע יודענטום וועט זיך קאָנען שטעלען אויף די פיס.

דער בעריכט פון ד״ר בערנאַרד קאָהן.

בעת זיין לעצטען בעזוך אין ניו-יאָרק האָט דר. בערנאַרד קאָהן, דער שליח פון „דזשאָינט" געגעבען אַנ'אויספיהרליך בילד פון יורישן מצב אין פוילען.

„דער חורבן, וואָס עס לעבען יעצט איבער די פוילישע יודען",—זאָגט דר. קאָהן,—„איז נישט קיין רעזולטאט פון א צייטווייליגער קריזיס. וואָס איז געקומען אומגעריכט און וועט אריבער אין עטליכע ה־שים עס איז אַ טייל פון דעם קריזיס, וואָס עס געהט איצט דורך דער גאנצער עקאָנאָמישער געביט פון איראָפּא. צי ער וועט דויערען קירצער אָדער לענגער אין דעם אדער אין יענעם לאנד-איז עס אָבער אלענפאלס א פראגע פון יאָהרען. און וואָס איז שייך די יודען אין פוילען, דארף מען זיך נישט נאַרען און אָפען זאָגען, אז עס איז א מעשה פון א פאר צעהנדליג יאָהר ביז וואנען זיי וועלען ווידער געפינען זייער פלאַץ אין גייסט געבוי פון לאַנד. מוז מען דעריבער אָפען זאָגען, אז די ראָלע פון אמעריקאנער יודען אין העלפען צוריקשטעלען זייערע ברי־דער אין מזרח און צענטראל איראָפּע וועט זיך נישט ענדיגען מיט די קומענדיגע דריי יאָהר. קיינער קען נישט פאָראויסזאָגען, ווי לאנג זייער הילף וועט נויטיג זיין און ווי גרויס זי וועט דארפען זיין. אָבער די זעלבסט-הילף אָרגאניזאַציעס וואָס די פוילישע יודען בעשאפען פאר זיך-ווי זעלבסטשטענדיג זיי זאָלען נישט ווערען-וועלען זיך נאָך לאנג נויטיגען אין דעם, אַז מען זאָל איף זיי האלטען אנ'אויג און קומען צו הילף אין דער צייט פון נויט.

מיטן וואָרט „זעלבסטהילף" מיינען מיר ניי דעם יחיד, אזוי אויך דעם כלל, נישט בלויז דער איינצעלנער, וואָס קריגט שטיצע פון אונז, דארף זי קרי-

קאָרעספּאָנדענץ פון ניו-יאָרק.

גען אלס מיטעל צו קענען ארבייטען און פערדינען, נאָר אויך די געזעל־שאפט, די אָרגאניזאציע, דורך וועלכער עס ווערט געארבייט, דאַרף אָננעהמען אונזער שטיצע בלויז אַלס א טייל פון איה־ע מיטלען, נישט מיר העלפען-זיי אַליין העלפען זיך. אונזער שטיצע קומט בלויז דאָרט, וואו זייערע אייגענע כחות לאַנגען נישט.

דער פרינציפ פון זעלבסטהילף מוז-ווי ווייט מעגליך—דורכגעפיה־ט ווערען פון סאַמע אָנהייב פון דער אַרבייט. אידאי קענען מיר אין אויסערא־דענט־ליכע פאלען זיך נישט אָבזאָגען פון א־ויסהעלפען איינצעלנע מענשען אין נויט. אָבער ווען מיר זאָלען ביים היינ־טיגען טאָג וועלען אויסגעבען אונזער געלד בלויז אויף שפייזען אלע די, וואָס זענען הונגעריג אין פוילען, ראַטען נישט געקליקט נישט בלויז די מיטלען, וואָס ווערען געזאַמעלט אין אמעריקא, נאָר אויך פיל מעהר ווי דאָס. מען האָט דעריבער אויך ביי דער גאַנצער האַרבקייט פון דעם קריזיס געמוזט אויסקשטעלען די ארבייט אזוי, אז גע־שפייזט זאָלען ווערען בלויז קינדער און אַזעלכע ארבייטסלאָזע, וואָס קענען זיך אויף קיין אַנדער אופן נישט דער־האַלטען ביים לעבען. ווייטער אָבער זענען אויך די ערשטע געלדער, וואָס זענען בעשטימט געוואָרען אפילו אויף מאָמענטאַלער הילף, פערווענדעט גע־וואָרן אויף אַזאַ שטייגער, אַז זיי פראַ־גען דעם כאַראַקטער פון קאָנסטרוקטי־ווער אַרבייט.

ביי דער געוואַלדיגער יודישער אָרימ־קייט אין פוילען און דעם מין פרנסות, פון וועלכע דער גרעסטער טייל אָרימע לייט ציהען זייער חיונה, איז עס אַפט אַ פראגע בלויז פון עטליכע זלאָטעס

צו קענען ארויסגעהן אויפן מאַרק עפעס איינקויפען, פערקויפען און מאַכען די פאָר גראָשען ריוח. נאך אזא הלואה קען דער אָרימאַן נישט געהן אין דער קאָאָפּעראַטיווער לייה קאַסע. כדי צו קריגען א הלואה און א לייה־קאסע דארף מען קודם כל ווערען א מיטגליד פון דער קאַסע, און דאָס הייסט — זיך פאַרשלאָגען, וואַרטען אמאָל וואָכען לאנג ביז מען ווערט אויפגענומען, אריינטראָגען א מ־פנלידס אָפּצאָהל, דערלאַנגען אַנ'אַפּליקאַציע וועגען א הלואה, וואַרטען ביז עס וועט דורכ־גיין, אויסצאָהלען צו א געוויסען טערמין מיט געוויסע ט־אָצענטער — קען אַנ'אָרימער יוד אָדער יודענע, וואָס דאַרף האָבען די עטליכע זלאָטעס גלייך מאָרגען פ־יה קענען א האנדעל טון — קענען זיי דורכגעהן די גאַנצע פראָצעדור?

איז די פאַרטיילונג פון אזעלכע הלואות אויף עטליכע טעג, א וואָך, א חידש געווארען די אַרבייט פון די רעטונגס־קאָמיטעטען, וואָס זענען געג־רינדעט געווארען איבער גאַנץ פוילען מיט אונזער שטיצע, יעדער רעטונגס־קאָמיטעט, כדי ער זאָל קריגען אונזער שטיצע, דארף אַליין זאַמלען א טייל פון זיינע מ טלען, און אָפּטמאָל שאַפען זיי גאַנץ בעדייטענדע סומען. איז אָט די רעטונגס־קאָמיטעטען זענען עס פערוואַנדעלט געווארען אין גמילת־חסדים קאַסעס, וואָס גיבען ארויס אַזעלכע קליינע הלואות אָהן פראָצענ־טער ווי לאנג עס איז נויטיג, און די ביז העריגע פראַקטיק האָט שוין בע־וויזען, אַז די צאָהלונגען אין די גמילת חסדים קאָמיטעטען זענען א סך פינקט־ליכער ווי אין די לייה־קאַסעס. אין דער צייט ווען אין די לעצטע האָט דער היינטיגער קריזיס אַרונטערגעש־לאָגען די צאָהלונגען אויף 60 אָדער 70 פראצ, ווערען אין די גמ לת חסדים

פינקטליך אויסגעצאָהלט 90 פראצענט פון אלע הלואות.

„איבערגעהענדיג צו די קאָאָפּעראַ־טיווע לייה־קאַסעס, האָבען מיר שוין פאר זיך אַ פיל גרינגליכערען מיטעל צו העלפען די בעלי מלאכות און גרע־סערע הענדלער.

„פון זינט עס האָט זיך אָנגעהויבען דער קריזיס אין פוילען אין אָקטאָבער 1925, האָבען די לייה־קאַסעס געקרי־גען פון אונז אין דער „פאונדיישאָן"- 491,000 אויסער דעם מיליאָן דאָלאַר, וואָס די דזשאָינט דיסטריביושאָן קאָ־מיטע, די „פאונדיישאָן" אין די יק"א האָבען ביז דעמאָלט געהאט אין זיי אריינגעלעגט. מיר האָפען, אַז אין די קומענדיגע צוויי יאָהר וועט אין די קאַסעס אריינקומען א נייע סומע, נישט קיין קלענערע פון דער, וואָס איז אריינגעלעגט געווארען די לעצטע צייט.

„גרעסערע שטיצע איצט און—לאָמיר האָפען — קלענערע שטיצע שפעטער. אָבער די ראָלע פון א אמעריקאנער יודען אין דעם יודישען ווידער-איפבוי אין איראָפּע איז נאָך ווייט נישט געענדיגט"

נ י ט.

די גמינע, וואָס איז ממונה איבער אונ־זער כשרות, אזוי פערלעגט אויף איין שוחט, וועלכער האָט גאָרנישט לאַנג גע'שחט'ען פיל פון אונזערע חברים אין סאמאַראָדנע שחט-שטיבעל און ס'איז געוועזן וואויל אין פיין מיט'ן גרעס־טען היתר. מיין גטנזיגע לאָגיק קאן נישט מסכים זיין מיט דער טאַקטיק פון דער גמינע. איך ווייס נישט מצהר, אז אזוי ווי איך ברויך גע'שחט'ען ווערען, ווייל אויך מיין זיידע און טאַטע זענען גע'שחט'ען געווארען, אזוי אויך דארף דער זעלבער שוחט ירשע־נען דאס אומנות פון זיין פאטער. — האָט זיין פאטער גע'שחט'ען לאַנגע יאָהרען פארן ראדאמער קהל, דאַרף אויך דער זוהן זיינער איבערנעמען די ירושה און אוך שחט'ען, בפרט, נאך, ווען דער זעלבער נע'רודס'טער שוחט איז, לויט ווי מיינע קעלענען האָבען מיר געזאגט, אַ זעלטענער אומן־יד און מ'פיהלט כמעט נישט ביי זיין שחיטה קיין גרויסע שמערצען, אזוי קינציג איז דער חלף געשליפען אָהן קלענס־טען פגמ'עלע.—צו געהן שחט'ען דעם, וואס ברויך שחט'ען אנדערע איז א גרויסע רציחה...

— שאַ, וואַרט אויס, מישט זיך אריין אַ צווייטע גאַנז, איך האָב א פאָרשלאג, איך וואָלט פאָרגעלייגט צו מאַכען אַ פּלעביסציט. און זאָל מען אָנפרעגען אונז גענז און אינדיקעס. זאָל די יודישע גמינע צוזאַמען מיט'ן ראַבינאַט, ווען די כשרות פראגע לאָזט נעביך נישט שלאָפען גאַנצע טעג מיט נעכט, פרובען די חלפים אויף אינזערע העלדזער. וואָס הייסט עפּיס סתם נעמען א יוד און איהם פּוסק פרנסה זיין, דערצו ווען ער האָט בע־רעכטיגטע פּריטענזיעס, אדרבה זאָלען זיי פרובען און איך בין זיכער, אַז דער געיאָגטער שוחט וועט זיך קאָנען פערהערען נישט בלויז מיט די אנדע־רע שוחטים נור אפילו מיט'ן ראַבי־נאט...

— געה, שיין, געה, שלאָגט איבער די ערשטע גאנז, ביסט אַ נאַר, ס'הייסט גערעכט ביסטו זעהר, אָבער טאַקי דערפאר, ווייל דער שוחט קאן צו־פיעל. שמעקט עס נישט די „אָפּיקונעס" פון כשרות...

— אָבער, געוואַלד געשריגען, שרייט אויס אַ אינדיק, ווי איז גנהרט גע־וואַ־ען, אז נאך דער שח־טה מוזען מיר נעסטעכפעלט ווערען פון דער גמינע און קוים איז איינער פון אונ־זערע נישט געסטעמפּעלט רייסט איהם ארויס דער פּאליציאַנט פון קוישעל און גיעט איהם דערנאך אוועק און פריוט און אויפער דעם, וואָס מיר געפינען נישט קיין תיקון פאר אונזע־רע מגולגל-געוואָרענע נשמות, ווייל מען מאַכט אונז נישט בשר, מען מאַכט איבער אונז נישט קיין ברכה און מיר ווערען נישט בענוצט פאר מאכלים אויף ראש-השנה יום־כפור און סוכות – מאכט מען גאך היזק יודיש געלד און אסטמאָהל אָרעם יודיש געלד...

– ענטשולדיג, חבר, רופט זיך אָן אַ צווייטער אינדיק, דאָס איז שוין אַלצס? האָב געוואָלד, ווענסו הערען נאך אַ שענערע זאַך, וואָס אַ יודישע גמי־נע קאן, כ'וועל אייך דערצעהלען, וואָס האָט פאַסירט מיט מיר. דאָנער־שטאג ביינאכט, ערב יום כפור, איז דאָס געווען, האָט מען מיך געפיהרט

טאקי אט צו דעם שוחט, זייענדיג אויפ'ן הויף אבער הער איך נייעס: ביים שוחט אין שטוב, דערצעהלט מען, זיצט א פאליציאנט מיט א אגענט, און אזוי ווי דער שוחט איז נישטא ווארטען זיי אויף איהם, כדי איהם צו ארעסטירען ביז צימארגענס פאר כל נדרי. מיין כפרה-שלאגער איז מיט מיר אנטלאפען און איך בין אזוי ארום דורך א נס ניצל געווארען אריינצופאלען אין נעץ.

א פנים, אז דער ה' רעדאקטאר איז פון דאזיגען שיחות אופות און פון דעם דיאלאג-אויסטויש צווישען די ראדאמער גענז און חיהנער, געוויה־ט געווארען און ער האט מיר ערלויבט ווייטער צו שרייבען עטליכע ווארטער, טראץ דעם, וואס זיי געהען ארויס פון דער מענשליכער פעדער שפראך און האבען א מעהר ערנסטערען, ווי ספעליעטאניסטישען, כאראקטער.

עס ווילט זיך נאר פרעגען אטא דער גמינע-קאמיסיע, וואס האט קיין אנדערע פאסינע צייט נישט געהאט אויף איינ מערצונעמען פאליציי־ישע פערפאלגונגס מיטלען נאר דוקא פאר די ימים נוראים, פאר וואס האט זי נישט געשיקט רופען דעם דאזיגען שוחט און אויסהערענדיג זיינע טענות ערשט דערנאך צוטרעטען צו רעפרעסיעס. די קאמיסיע מיז שיער נישט ענליך צו פרעה'ס הבה נתחכמה, ביי וועלכער עס זענען, לויט'ן תלמוד, אנוועזענד געווען דריי יועצים: בלעם שתם העין, איוב און יתרו. בלעם האט גערעדט שלעכט, איוב האט געשוויגען און יתרו איז אנטלאפען. ווייל לויט ווי מען גיט איבער, איז ביים אויסארבייטען דאס פראגראם פון יאגען און פלאגען די ווינקעל-שוחטים, ענטשטאנען דריי קאנצעפציעס בנוגע דעם דערמאנטען שוחט. איינער האט געזאגט מ'זאל ארייגזעצען אין שטוב פון דער זעלבען שוחט אנ'אגענט, ער זאל איהם היטען, א צווייטער האט געזאגט מ'זאל איהם ארעספירען יעדען ערב יו"ט, א דריטער האט געשוויגען און איינער איז געווען איגנאנצען אנטקעגען. אט אזא הבה נחחכמה איז צוגעטראכט געווארען אין די אימה'דיגע טעג, ווען מ'האט זיך בעדארפט אבגעבען א דין וחשבון. עס איז אפשר נישט אויסגעשלאסען, אז איינער פון אט די יועצים, וואס האט געעצה'ט דעם שוחט צו ארעסטירען ביז כל נדרי, האט געזאגט בייט עמוד על דעת הקהל און ביי אור זרוע לצדיק געפעפענט דאס ארון קודש. עס קאן גאר זיין, אז איינער פון זיי איז געווען א בעל מוסף אויך... מילא עס געהט דאך וועגען כשרות, עפיס א קלייניגקייט! נאר אויב ס'געהט באמת וועגען כשרות, טא זייט זשע מוחל רבותי, ראט־געבער, און איך וועל אייך נאר פרעגען, צי ווייסט איהר, אז הושנה־רבה, בשעת דעם גרויסען געדראנג אין שחט־שטיבעל זענען נישט מעהר געשטאנען ווי צוויי שוחטים און צוליב'ן גרויסען געדראנג האט זיך איין שוחט צוקאליעטשעט די האנד אין מיטען דער שחיטה און דער צווייטער שוחט, א זקן, האט געפיהרט כמעט די גאנצע שחיטה? דאס הייסט שוין יא רעליגעז? צי דאס הייסט שוין יא כשרות? בכלל צי ווייסט איהר ווער ס'איז אין שחט—הויז פון גסות, דקות, און ווער אין שחט-שטיבעל פון עופות ביי גרויסע עחימות אין אלע טעג פון א גאנץ יאהר? אזא בעציהונג צו ריטועלע ענינים הייסט ביי אייך רעליגעז, און נישט רעליגעז ביי אייך איז, ווען א יוד מאהנט ביי אייך צו פארבעסערען זיינע אונדערהערטע עולות און איהם בעצאהלען זיין חוב, וואס קומט איהם הן על פי דין והן על פי יושר. דאס איז ביי אייך ריכטיג און פערשטענדליך. ווען א יוד פאדערט א משפט צדק און וויל זיך שטעלען פאר'ן גרעסטען בית דין, פון דעם ווילט איהר נישט וויסען. און ביי אייך איז בעסער רעכט צו פערשטאפען די טענות פון דאזיגען יוד מיט'ן כח פון פאליציי און אנדערע שיקאנעס. אלזא זאגט קלארע דבורים, וואס ווילט איר? נעמט אן א קלארע שטעלונג. א יעטוועדער אדער; אדער לאזט דעם דאזיגען יוד ארבייטען; אדער שיקט איהם ארויס מיט'ן בכאס פון שטאדט, אדער ערלעדיגט דעם ענין, אויף א מענשליכען און פיזליכען אופן איינם פון די ביידע, מעהר שפילען אזא קאמעדיע איז נישט דערלאזבאר און וואלט געווען ממש א סקאנדאל.

בן-דוד.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

הנחות פאר פערלעגטנע שטייערן.

לויט דער מעלדונג פון היגען פינאנץ—אמט מאכט דער פוהרים-פערא איין בעקאנט:

כדי צו פערלייכטערען די יעניגע צאהלערס, וועלכע זענען שולדיג פערלעגענע שטייערן, האט דאס פינאנץ-מיניסטעריום, שטיצענדיג זיך אויף דעם ארט. 4 פון געזעץ, ארויסגעגעבען די פינאנץ-אמטען פאלגענדע פעראָרדנונג:

1) פאר די צייט פון דעם I VII 1926 ביז צום אברופען, ווערט גענומען פון אלע פערלעגענע נישט צולייגטע אויף ראטעס שטייערן, פערקלענערטע שטראף פאר יעדען מאנאט 2%.

2) פאר פערלעגענע שטייערן ביז דעם 30 VI 1926 איינשליסליך ווערט גערעכענט שטראף מאנאטליך 3% מיט דעם אבער בעדינג, דאס די פערלעגענע שטייערן וועלען בעצאהלט ווערען ביז דעם 31 X. 1926. אין געגענטייל וועט די הנחה פאר די צאהלערס נישט אנעריקענט ווערען און עס וועט צוגערעכענט ווערען 4% מאנאטליך. א חוץ דעם ווערט גלייכצייטיג איינגעמאהנט ווערען די גאנצע פערלעגענע סומע מיט איין מאל.

פון די אויבענדערמאנטע הנחות קענען געניסען אלע אונאבהענגיג פון וועלכע צייט דער שטייער איז.

א מסירה אויפ'ן נייעם דירעקטאר פון גימנאזיום „פשיאטשול—וויעדזי".

אויך ער איז נישט קיין „לאיאלער" בירגער.

מען גיעט אונז איבער א משונה'דיגע, כמעט נישט גלויבליכע געשיכטע:

אויפ'ן נייעם דירעקטאר פון די יודישע גימנאזיעס, ה' זיעלינסקי, איז אריינגעטראגען געווארען אין ווארשאווער קיראטאריום, א מסירה, אז ער איז נישט קיין לאיאלער בירגער. פערשטעהט זיך, אז דער צוועק פון דער מסירה איז, אז דאס בעשטימען דעם ה' זיעלינסקי אויפ'ן פאסטען אלס דירעקטאר, זאל ווערען קוועסטיאנירט און דורכ'ן קוראטאריום נישט בעשטעטיגט ווערען.

ווי עס ווייזט זיך ארויס, האט די דאזיגע ידיעה א געוויסען גרונד, ווייל שוין מיט איניגע וואכען צוריק האט מען געהערט א קלאנג, אז די נאמינאציע פון ה' זיעלינסקי איז דורכ'ן קוראטאריום אין ווארשא נישט אינטערעשירט געווארען און מ'האט זאגאר שוין אנגעטראפען א נאמען פון א צווייטען דירעקטאר—דעם אינושיניער דוטאק פון ביאליסטאק, מאטיווען, פארוואס ה' זיעלינסקי איז דורך דעם קוראטאריום גע'פסל'ט געווארען, זענען אין אנפאנג נישט בעוויסט געווען און דערפאר איז ביי יעדען איינעם, וואס האט געהערט פון דעם, געווען א אונפערשטענדליכקייט. יעצט ווייזט אויס הויבט דער ענין אן ווערען מעהר קלארער און נאך מער פערשטענדליכער. די דאזיגע מסירה אויף ווי ווייט זי זאל נישט קלינגען משונה'דיג און מאָדנע אומגעלומפערט קען דאס אבער ביי אונז אין שטאדט גאנץ געמאהלט זיין: אין א שטאדט, וואו דער קאמפף ארום רבנות ווערט ארגומענטירט אלס א קאמפף פון ציוניסטען געגען א בירגער, וואס שטעהט אויפ'ן גרונד פון לאיאליטעט און כלוכה'שאפט, אויב דאס קאן מעגליך זיין, קאן דער פאקט, וועגען דער מסירה, אז דער יודישער דירעקטאר איז נישט א לאיאלער בירגער – זיין א אמת'ער, ה' זיעלינסקי איז דאך א ציוניסט, מעג ער נישט האבען דעם מינדעסטען שייכות צו דער רבנות-פראגע און די הויפט-אייפגאבע זיינע איז נאר זיך אבצוגעבען מיט'ן ערצ־העריכען און פעדאגאגישען וועזען פאר זיינע שטודירענדע שילער — קאן דאס אבער נישט אבהאלטען פון נקמה צוגעמען אין איהם חאטש וויסענדיג אליין, אז דאס איז א פאלשע און א נארישע מסירה בכדי צו ערנידעריגען זיין כבוד און א מיטעל צו נעהן אויף זיין לעבען.

אויב דאס זאל פאקטיש אמת זיין, וואלט עס געווען א נידערטרעכטיגער און א היפליכער בלבול געגען א הויך־געבילדעטען מענש און דערצו נאך אזא בעשיידענער און אינטעליגענטער, ווי דאס איז דער דירעקטאר, אינזשיניער ה' זיעלינסקי.

עס ווילט זיך גלויבען, אז דער קוראטאריום וועט אריענטירעניג זיך גענוי אין דער לאגע, דערקענען דעם הינטערשלאק פון דער מסירה, אויב זי זאל זיין די פאקטישע אורזאך, צו קוועסטיאנירען דעם ה' זיעלינסקי'ס מאנדאט אלס דירעקטאר.

588

די נייע פערוואלטונג פון דער געז. „עזרה".

די ערשטע פלענאר זיצונג פון דער ניי־געוועהלטער פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „עזרה" האט זיך קאנסטיטואירט אויפ'ן פאלגענדען אופן:

פרעזעס ה' שמואל קארמאן, וויצעפ' ה"ה ד"ר לעווי און איתמר אדלער, סעקרעטארען: ד"ר שענדעראוויטש און מרדכי לייב פישמאן, קאסירער: מ. י. נירענבערג, פערוואלטערס: י. פישמאן און פ. א. פרידמאן, פערוו.-מיטגלידער: אלי' גאטליב, פרוי גאלדפיין פ. ה. הערשענהארן, ה. וויינטרויב, ד"ר טענצער, פרוי טייטעלבוים ח. ד"ר לעווין, ג. לעדערהענדלער, פ. מארגען, נ. נארציז, י. פרענקעל, מ. פינקעלשטיין, מ. ריכטמאן, מ. ראזענבוים, א. ווטמאן און י. מ. ראיאל.

מיר ווילען האפען, אז דער נייער צוזאמענשטעל פון דער „עזרה"-פערוואלטונג וועט פיל לייסטען כדי צו לינדערען די ביטערע לאגע פון די היגע נישט פערמעגליכע יודען און וועט צו דעם ציעל אנהויבען א מעהר אינטענסיווערע ארבייט. דער ערפאלג פון דער ארבייט איז אבער פיל אבהענגיג אין דער ערנסטער פאראינטערעסירונג מצד דער היגער יודישער געזעלשאפט, וועלכע ברויך דער נייער עזרה פערוואלטונג מיטהעלפען אין איהר ארבייט מאטעריעל, ווי אויך מאראליש, כדי דערמיט צוגעבען מוטה און צו פערשטארקען דעם ווילען פון די נייע פערוואלטונג'ס—מיטגליעדער, צו צוטרעטען צו א ברייטע פילאנטראפישע און הילפס-טהעטיגקייט, אין אונזער שטאדט.

דעם „בעריהמטען" יודען-קענער יאקסי חאמיעץ געהט נעבּיך מיט דער פיטער אראב.

דער בעוויסטער „יודען-פריינד" יאקסי חאמיעץ האט לעצטענס געוואלט מזכה זיין ראדאם מיט א „יודען-קענערישע" פארלעזונג. היות אבער ווי דאס איז איהר פריבאטען געוועזען פון דער ארטיגער מאכט, האט ער אנשטאט דער פארלעזונג ארויסגעגעבען אין ראדאם א איינמאליגע צייטונג א. נ. „חאמעצ'ווקא".

די צייטונג איז געדרוקט געווארען אין דער היגער דרוקעריי פון דער פירמע נאוואקאווסקי און איז ערשינען אין 12 זייטען, גרויסער פארמאט. פון זיי זענען 8 זייטען איבערפולט געוועזען מיט אנאנסען פון די היגע גרעסטע פירמעס און 4 מיט די גיפטיגסטע ארטיקלען געגען יודען. דאס יודען-קענערישע בלעטיל האט געטראגען דעם נומער 10 און ענטהאלטען אין זיך פון די שמוציגסטע זלזולים און די געמיינסטע שימפפ'ס אויסדריקען אויף יודען.

די ראדאמער פירמעס, וואס האבען געמיינט, אז אין הייליגען זכות פון אנטיסעמיטיזם וועלען זיי גיכער פאפולאריזירען זייערע סחורות, זענען ליידער מיאוס דורכגעפאלען. דער ה' סטאראסטא, האט אויפ'ן סמך פון לעצטען צקולניק פון מיניסטעריום די אויסגאבע קורץ נאך איהר ערשיינען קאנפיסקירט און די רעקלאמירטע פירמעס האבען רעכט די ליכטיגע וועלט פאר זיך נישט געזעהן.

אגב איז כדאי צו דערמאנען, אז אין דער אנאנסען – אבטיילונג פון דער „חאמצווקע" האט זיך צווישען אנדערע פירמעס אויך געפונען א ריעזיגער אנאנס פון דער היגער גארבעריי „נאוואשטש", וועמענס לעדער–אויפארבייטונג עס ווערט צומיינסט פערשפרייט און פערקויפט צווישען יודישע סוחרים.

קאמוניקאט פון דער סטאראסטווא.

די סטאראסטווא בעט אונז צו מעלדען:

צוליב דעם, וואס פיל יונגעלייט ספעציעל די שול-יוגענד, פערשפעטיגט אפטמאל אנצוגעבען ביטעס וועגען אדראטשעניצעס, אין געהעריגען טערמין ד. ה ביזן לעצטען טאג פארן צושטעלען זיך צו דער פאבאר קאמיסיע, ווערען די אלע אויפמערקזאם געמאכט, דאס נאכן דערמאנטען טערמין, וועלען קיין ביטעס נישט אנגענומען ווערען.

אויף א עהנליכען אופן וועלען טראקטירט ווערען ביטעס וועגען אנערקענען אנ'אנדערהאלבען יעהריגע מיליטער-דינסט.

„די ראדאמער נאלעווקי'ס".

ווי מיר דערוויסען זיך, האט די גמינע-פערוואלטונג אלס ענטפער אויף דעם ארטיקעל פון ה' ש. בענעט אין אונזער צייטונג א. נ. „די ראדאמער נאלעווקיס" אסיגנירט א געוויסע סומע אויף צו פאטאגראפירען די איבערגעבליבענע אנטיקען פון אלטען יודישען געהעטא, וועלכע געפונען זיך אין דער געגענד ארום דער שוהל.

די ארבייט ווערט — לויט די אנווייזונגען פון ה' ש. בענעט — אויסגעפיהרט דורכן בעקאנטען פאטאגראפיש ארטיסטישען אנשטאלט פון ה' בושאצקי.

בעריהמטע יודישע ארטיסטען נאטאליא און משה ליפמאן אין ראדאם.

די דירעקציע פון היגען יודישען טעאטער האט איינגעלאדענט אויף א רייה גאסטראלען די אנגעזעהענסטע ארטיסטען פון ווארשאווער צענטראל-טעאטער, ווי אויך פון „וויקט". נישט קוקענדיג דערויף, וואס אזעלכע אונטערנעמונגען זענען פערבונדען מיט קאלאסאלע אויסגאבען, מאכט די טעאטער דירעקציע אלע אנשטרענגונגען כדי צוגעבען דעם היגען יודישען טעאטער פובליקום די מעגליכקייט זיך צו בעקענען מיט די בעסטע כחות און טאלאנטען פון דער יודישער בינע.

דער יודישער טעאטער-עולם דארפט דעריבער אלס צייכען פון דאנקבארקייט פאר אזעלכע בעמיהונגען פון דער יודישער טרופע, צאהלרייך בעזוכען די פארשטעלונגען און איבערפילען דאס טעאטער איבער די ברעגעס.

היינטיגען שבת און זונטאג טרעטען אויף די בעריהמטע און איבעראל אנערקענטע ארטיסטען, נאטאליא און משה ליפמאן. משה ליפמאן איז דער געוועזענער רעזשיסער פון צענטראל טעאטער אין ווארשא און זיין נאמען איז א שם דבר אין דער יודישער ארטיסטישער וועלט. א חוץ זיי קומען אויך די בעוואוסטע ארטיסטען: אדם דאמב, דוד קייזעראוויטש, הבל בוזיאן, איזאק גליקמאן א. אנד. דאס פארל ליפמאן וועט אויפטרעטען אינ'ם קינסטלערישען, שעקספירישען רעפערטואר, האטעלא, האמלעט, ווי אויך אין אוריאל אקאסטא, דער ערשטקלאסיגער רעפערטואר, ווי אויך די גאסטראליערען זענען א טעאטראלער סורפריז פאר די היגע טעאטער-בעזוכער און עס וואלט געוועזן א פערלוסט אזא זעלטענער געלעגענהייט דורכצולאזען. א חוץ דעם וואלט פשוט געוועזן א שאנדע, אז אזעלכע ארטיסטען זאלען פערלאזען ראדאם מיט'ן איינדרוק, אז דא געפינען זיך נישט קיין בעלנים אויף א בעסער יודיש טעאטער, ווי דאס איז געוועזן דער פאל מיט די בעריהמטע יודישע ארטיסטען יוכבד זילבערג און מיכאל קליין, וועלכע האבען דא געשפילט פאריגע און היינטיגע וואך. דאס יודישע פובליקום דארף ארויסווייזען מעהר אינטערעס צום יודישען טעאטער און אונטערשטיצען די, וואס ווידמען זיך דער קונסט פון דער יודישער בינע.

פון קינא „אדעאן"

די פרעמיערע „די לוסטיגע אלמנה" וואס געהט מיט גרויס ערפאלג אין היגען קינא „אדעאן" איז ווירקליך א בילד פון הויך ארטיסטישען ווערט. די רעזשי איז מייסטערהאפט און די אויסשטאטונג א אונגעוועהנליך רייכפארביגע.

פון קומענדיגען מאנטאג אן ווערט דעמאנסטרירט ווערען דאס בעריהמטע ביבלישע בילד „סדום ועמורה". אויסער די רייכע אטראקציעס און גלאנצפולע דעקאראציעס איז דאס בילד א קונסטווערק פון אויסערגעוועהנליכע טעכניק.

אומזיסטע אוונט-קורסען.

ביים סטודענטען-קרייז אין ראדאם ווערען געגרינדעט אומזיסטע אוונט-קורסען פאר ארבייטער און טערמינאטארען. די קורסען וועלען אנגעפיהרט ווערען דורך געניטע און רוטינירטע לעהרער־קרעפטען.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

עס מערקט זיך אין דער לעצטער צייט נאך דעם זומער־סעזאן א שטארקערע אויפלעבונג אין דער ארגאניזאציע אויף דעם קולטורעלען געביעט. עס איז געעפענט געווארען א לעזע–זאהל פון פערשידענע צייטונגען, יודישע, פוילישע און העבראישע, אויסלענדישע און אינלענדישע ספעציעל פאר מיטגלידער אומזיסט.

די ביבליאטעק איז איבערגעטראגען געווארען אין א גרעסערען און בעקוועמליכען צימער.

למען האמת והצדק!

איך בעט דאס געעהרטע יודישע פובליקום אין ראדאם, ווער עס ווייסט אויף זיכער און בעשטימט אז איך זאל האבען גענומען געלד פון א רב, א מורה הוראה, א שוחט, א חזן, שמש א. אז. וו. אדער אויך פאר א יודישע טובה, אדער פון א אינסטיטוציע, בעט איך די אלע מיר דאס אויפצווייזען מיט אמת'ע פאקטען און איך בין דאמאלס גרייט, אין פאל ווען עס וועט קלאר און בולט פעסטגעשטעלט ווערן, אומצוקעהרען די יעניגע דאס געלד, וואס איך האב מכלומר'שט גענומען, אדער אבגעבען עס פאר א דבר טוב

דתן ואבירם רוף איך צו א עהרען־געריכט. בטוח אני שיסכר פי דוברי שקר ושלום על כל ישראל.

מיט אכטונג:

.7—01 **י. ביאלסקי.**

קעלצער אבטיילונג.

אונזער יוגענד.

טרויריגע רעפלעקסען קומען אויפ'ן געדאנק, ווען מען קיקט זיך צו אביסעל נעהנטער צו אונזער יוגענד— ווערלס אין קעלץ.

אנ'אומעט בעהערשט אייך, ווען איהר אבסערווירט די בעציהונג פון אונזער יוגענד צו אלע געזעלשאפטליכע און נאציאנאלע פראבלעמען. אין יעדער צייט וואס אומעטום פערנעמט די יוגענד דעם אויבענאן אין אלע געזעלשאפטליכע און קולטורעלע ענינים און דינט אויך אלס מוסטער מיט איהר ענערגיע און אקטיוויטעט פאר אונזער עלטערער גענעראציע, בעמערקט מען אין אונזער שטאדט א גאנץ אנדערע ערשיינונג; אנ'ערשיינונג, וועלכער גיט זיכער אונזער יוגענד נישט קיין כבוד.

מיט'ן אויפגאהם פון עטליכע צעהנדליגע יונגע לייט און פריילינס, וועלכע זענען ארגאניזירט ארום דעם „השומר" און „החלוץ" פערברענגט די איבריגע גאנץ צאהלרייכע יוגענר איהר פרייע צייט אין א צושטאנד פון „דאל סע מאר גיענטע" וואס בעשטייט פון עטליכע שעה'ן שפאציער איבער דער שיענקעוויטש גאס, א פאר־ציג צוקערניע־פענסטער און פון צייט צו צייט א שווארצע קאווע.

עס געלונגט אייך אפילו א מאהל צו פערפיהרען א געשפרעך מיט איינעם פון אונזערע קעלציאווע גלאבע־טראטער מכוח זיין בעציהונג צו וועלכען עס איז ערנסטען ענין, אבער דאן איז אייך שוין זיכער נישט מקנא צו זיין. ער לעזט אייך פאר א בעשולדיגונגס—אקט געגען דער קעלצער יוגענד, או עס ווילט זיך אייך מיט איהם צוקישען פאר זיינע אמת'ע ווערטער. און אויב אייך דאכט זיך, אז ענדליך האט איהר געפונען א מיטגליעד פון אונזער גאלדענער יוגענד, וועלכער האט יע א חוש פאר פראגען, וואס האבען נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט טשאלסטאן און שימי, האט איהר א גרויסען טעות, ווייל אין ענין קריטיקירען צייכנען זיי זיך אלע אויס, און די קריטיק ווייטער איז נור דיסטרוקטיוו.

און אויב עס געלונגט אמאהל עטוואס צו שאפען א דאנק דער אונערמידליכער ארבייט פון עטליכע ענערגישע יחידים, ווערט עס באלד אין אנפאנג פאראליזירט דורך דער אייזערנער וואנד פון גלייכגילטיגקייט און קריטיק מצד אונזערע געשוואוירענע צוקערניע—פרימיטען.

עס וואלט געווען לעכערליך צו פערטיידיגען אונזער יוגענד מיט ארגומענטען פון ווירטשאפטליכען קריזיס און אנדערע קריזיסען, אין דער צייט, וואס אויף אלע „שווארצע קאווס" און אנדערע „פילאנטראפישע" אונטערנעהמונגען לאזט זיך דאס אלעס קנאפ פיהלען. די מיבות זענען גאנץ אנדערע. אונזער יוגענד נויטיגט זיך אין א „מאראלישע סאנאציע" וואס זאל איהר אויסהיילען פון דער פוילקייט—קריינק און פון דעם אינדיפערענטיזם, וואס האט לעצטענס בעהערשט אונזערע צוקונפטיגע פאלקס—פיהרער.

וועגען די מעטאדען פון סאנאציע א צווייט מאהל.

צבי מאשקאוויטש.

KONCESJONOWANE

Zakłady Elektro-Mechaniczne i Wodociągowo-Kanalizacyjne „I. GOLDBERG"

Radom, ul. Witolda 10, Telefon 87.

wykonywują po cenach przystępnych i na dogodnych warunkach.

Włączania Domowych Wodociągów i Kanalizacji do sieci miejskich.

וועגן יודיש טעאטער אויף דער פּראווינץ

(טעאטער נאָטיצען.)

יודיש טעאטער איז בכלל א פּראָבלעם, וואס לאזט זיך אזוי לייכט נישט אויפקלערען אויף די שפאלטען פון די פראווינצער פרעסע, וואו דער פלאץ איז זעהר א בעגרעניצטער, און צווייטענס איז נאך פערהאן א גרויסער אינטערשיד: יודיש טעאטער אין א גרויסער שטאדט, ווי א מ'ופטע שטעהט און שפיעלט סטאביל אויף א ארט און וואו זי האט אלע ארט-בעקוועמליכקייטען, און וואו עס ווערט געשפילט איין פיעסע דריי, פיער מאל א וואך. די ארטיסטען ווערען נישט פערמאטערט פון די רעפעטיציעס און האבען א שטענדיגען רעקוויזיט, נישט וואנדער-טרופעס אויף דער פראווינץ, וועלכע מוזען כמעט יעדען טאג שפילען נייע פיעסען אין האבען מאג און נאכט צו טהון מיט רעפעטירען, און יעדער בעזונדער מוז האבען דעם עול צו פערשאפען זיך מיט רעקוויזיט.—דא פעלט איהם א שטריימל, ווייטע זאקען, און נאך איינס דאוף מען נישט פערגעסען, אז דער יודישער אקטיאר אויף דער פראווינץ ווערט פשוט פערפוטשט און פערקריפעלט, ווייל כמעט אין אלע יודישע פראווינץ שטעדטליך איז פערהאן א גאנץ קליינע צאהל יודישע אינטעליגענץ, וועלכע זאלען האבען א חוש פאר'ן יודישען טעאטער אין אויב ס'איז דא אין א שטעדטיל עטליכע יודישע אינטעליגענטען זענען זיי ווייט פון יודישקייט, און פון טעאטער, פאר זיי איז דאס אידישע טעאטער א חרפה גאר.

און א פאקט האבען מיר דא אין קעלץ אליין, בעת ווען די גאסט געבענטשטע ארטיסטען זינמונר טורקאוו, און אידא קאמינסקא האבען דא געשפילט, האבען מיר געזעהן ווי בעזוכט דאס טעאטער איז געווען, דאס זעלבע איז אויך געווען מיט אברהם מארעווסקין, נור ווער דען געהט דא אויף דער פראווינץ אין יודישען טעאטער?— אמערסטען-טייל דער המון, די געוועהנליכע מאסע, ווי דער אקטיאר מוז זיך מיט געוואלד צו פאסען צום עולם און שפייזען איהם מיט פעטע באנאלע-וויצען און וואס פעטער דער וויץ איז, אלץ מעהר לאכט דער עולם, און אזוי נאך ווערט איינציגווייז ביים ארטיסט (אפילו ביים בעסטען) פערדארבען דער עסטעטישער געשמאק און ער מיינט ווירקליך, אז אזוי קומט עס שוין, דערפאר איז לויט מיין מיינונג נישט שולדיג דער אקטיאר, נור שולדיג זענען די פראווינצער אינטעליגענץ, ווי אויך די אומשטענדען פון דער קליינער שטאדט.

אויב איך האב שוין אנגעהויבען רעדען וועגען פראווינצער טעאטער. וועל איך זיך אויך אפשטעלען אויף די יודישע פעראייניגטע טרופע אונטער דער לייטונג פון י. ביאלקאוויטש, וועלכער שפילט שוין עטליכע וואכען דא אין קעלץ. איינענטליך קען מען צו די דאזיגע טרופע קיין גרויסע פריטענציעס נישט האבען, ווייל קיין גרויסע פעראנטווארטליכע פיעסען שפילען זיי נישט, הגם איך האב א מאל געזעהן דעם זעלבען ה' ביאלקאוויטש שפילען אין אנ—סקי'ס „טאג אין נאכט". אין די ראלע אלס דן האט ער אויף מיר געמאכט א זעהר גוטען איינדריק מיט זיין שפילען, ווי אויך פרוי לובארטאווסקא, וועלכע צייכענט זיך שטענדיג אויס אין איהרע דראמאטישע ראלען, און ראן ביי די אפערעטקען דאט בעליבטע פאר צווילך, וועלכע האבען שטענדיג לעבעדיג די פיצענע מיט זייער שפילען, דאס איז אויך מיט'ן ה' ווינער, וואס ווייזט ארויס גרויסע פעהיגקייטען דוקא מיט זיין פרימיטיווען שפילען און מיט זיינע שטענדיגע ראלען פון א גראבען יונג, א עם־הארץ, הגם מאנכעס מאל צרלויבט ער זיך צו-פיל צו שארזשירען, נור ווי איך האב פריהער אנגעוויזען איז עס נישט אין גאנצען זיין שולד, דאן ווידער ה' וויינבערג; ער בעזיצט א שעהנעם טענאר. כ'האב פון די אלע פראווינצער טרופעס נישט געזעהן קיין בעסערען ישראל אין די „רומעניש התוגה" ווי ער, נור ביי פראזא מאכט ער אבער קאליע. ער שרייט צו פיל, אז עס גרילצט פשוט אין די אויערען.

לעצטענס האט זיך אויך אין דער זעלבער טרופע בעוויזען דריי נייע קרעפטען ווי ה' גוויוערט און פריילין קאליש ווי אויך א יונגע ארטיסטקע פרל. מאדושא, די לעצטע האט זעהר א אנגענעהם שטימעלע און זאגט אסך צו צו לייסטען דער יודישער ביהנע. בכלל וועגען די לעצטע דריי קען איך קיין סך נישט רעדען, ווייל כ'האב זיי סך הכל צוויי מאל געזעהן שפילען.

ש—ק.

פון געריכט.

דאס היגע קרייז געריכט האט די טעג בעטראכט דעם פראצעס, וואס איז פעריפיהרט געווארען געגען דעם געוו. לייטער פון היגען טיטין-מאגאזין, לאפינסקי און די בעאמטע זיכאוויטש און וואיטשיק אויף די בעשולדיגונגים באנק איז אויך געזעסען ה׳ ש. באַרענשטיין פון יענדזשעוו.

לוט דעם בעשולדיגונגס-אקט האט א אונבעקאנטער פערזאהן איינגעצאהלט אויף דער קאנטא פון טיטין-מאנאפאל אין פ. ק. א. 7 זל. און אויף דעם טשעק געמאכט דערפון 7000 זל. צושרייבענדיג 3 נולען צום טשעק האט ער אויפגעגעבען א פורמאן, וועלכער האט איהן ענטנומען פון מאגאזין פאר 7000 זל. טיטון.

ה׳ שבתי באַרענשטיין, וועלכער האט דאס זעלבען טאג גענומען סחורה פון מאגאזין איז בעשולדיגט געווארען אלס אנטייל נעהמער פון דער אפערע.

נאכ׳דעם ווי די פערטיידיגער האבען אויפגעוויזען די אונשולד פון ה׳ באַרענשטיין האט דאס געריכט דעם לעצטען פרייגעשפראכען. דאגעגען איז דער ה׳ לאפינסקי פעראורטיילט געווארען אויף 2 יאָהרען ארעסט פאר פערנאכלעסיגען די אמטליכע פליכטען.

ג נ ב ו ת.

זייט א געוויסע צייט האט אין קעלץ אנגעהויבען גראסירען א חברה גנבים און ארבייטען מיט ערפאלג אזוי האבען זיי אויך די טעג אויסגיבענדיג די געלעגענהייט, וואס ה׳ נפתלי יעגער (באדזענטינער 3) האט פערשלאסען די וואוינונג אויף א שליסעל — אראבגערייסען דעם שליסעל און ארויסגענומען פערשידענע חפצים, וועלכע דער געליטענער שאצט אב אויף 1000 זל.

א פ א ר פ א ל.

דער באהן בעאמטער אויף דער סטאציע סומצלין, יוזעף ניעמציק, 53 יאהר אלט איז צולב אונפארזיכטיגקייט ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער פון פעזיאנגען צוג № 912 און אומגעקומען אויפן ארט.

א לופט-פערטיידיגונגס וואך.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אגיטאציאנס וואך, וואס ווערט יעצט אדורכגעפיהרט אין גאנץ פוילען דורך די ליגע פון לופט פערטיידיגונג פון דער מלוכה (לאפ) איז אויך ביי אונז דעם זונטאג פארגעקומען א פייערליכע אקאדעמיע. אויף וועלכער עס איז ארויסגעטרעטען מיט א לענגערער רעדע דער היגער גענעראל לוטשינסקי, וועלכער האט אויך מיטגעטיילט, אז אין די נעכסטע צייט וועט מען צוטרעטען אין אונזערע שטאדט בויען א לופט פליערפלאץ. נאכהער איז פארגעלעזען געווארען א ליסטע פון אינסטיטוציעס און פריוואטע פערזאנען, וואס האבען זיך איינגעשריבען אלס לעבענסלענגליכע מיטגלידער פון „לאפ“. צווישען די איינגעשריבענע פיגורירט די יודישע קהלה ווי אויך א גאנצע רייהע יודישע פירמעס.

עס איז אויך פארגעקומען א בליטצעל-פערקויף, וועלכער האט געגעבען א בעדייטענדער הכנסה.

פון פראפ. פעראיין פון די אנגעשטעלטע בעשעפטיגט אין האנדעל און ביורא אין פוילען אבטיילונג אין קעלץ.

די פערוואלטונג פון פראפ. פעראיין פון די אנגעשטעלטע בעשעפטיגט אין האנדעל און ביורא אין קעלץ (מארק 6) איז מודיע, אז זי האט אויסגעפועל׳ט בעדייטענדע הנחה-בילעטען אין די קינא׳ס פאר איהרע מיטגלידער און זייערע פאמיליעס.

די הנחה—בילעטען וועלען ארויסגעגעבען ווערען נאר די מיטגלידער, וואס וועלען בעווייזען זייערע לעגיטימאציעס אלס דעקלארירטע מיטגלידער פון אויבענדערמאנטען פעראיין. דעריבער איז זעהר געוואונשען, אז די מיטגלידער זאלען זיך ווענדען אין פעראיינס-ביורא אין די אמט-שעה׳ען פון 6—9 אווענד, בכדי ארויסצונעמען זייערע לעגיטימאציעס.

גלייכצייטיג מאכט די פערוואלטונג בעקאנט, אז אנהויבענדיג פון 15 טען ה. ח ווערט געעפענט אין פעראיינס—לאקאל א ליין—זאל פאר איהרע מיטגלידער. אין ליין-זאל וועלען זיך געפונען, אויסער די טעגליכע פרעסע, אויך פערשידענע צייטשריפטען.

זונטאג דעם 17 טען ה. ת. $6^1/_2$ אוו. קומט פאר אנ׳אלגעמיינע ארגאניזיר—פערזאמלונג פון די ביוראליסטען—סעקציע.

אלע ביוראליסטען ווערען אויפגעפאדערט אין זייערע איינענע אינטערעסען צו קומען מאסענווייז און פינקטליך.

א בריעף אין רעדאקציע

געעהרטער ה׳ רעדאקטאר!

דערלויבט מיר אין אייער ווערטהער צייטונג אבצודריקען פאלגענדע שורות פאר וועלכע איך דאנק אייך פאראויס: אזוי ווי אין פאריגען נומער פון אייער ווערטהער צייטונג איז געווען אבגעדרוקט א נאטיץ, אז שמחת-תורה האב איך געוואלט מכלומרש׳ט פערבעטען צו מיר א היים א עולם קידוש צו מאכען און זיי נישט אריינגעלאזט, און דערצו האב איך זיי נאך אבגעגאסען מיט וואסער, דער לעצטער פאקט איז אפילו אמת, ס׳איז אבער געשעהן דערפאר; ווייל זיי האבען זיך געוואלט אריינרייסען צו מיר אין וואוינונג ווי שיכור׳ע פויערען, איך האב זיי אבסאלוט נישט פערבעטען, דעם קידוש וואס איך האב מנדר געווען, האב איך געמאכט אין דעם מנין, וואו איך דאווען. אויף דעם זענען עדות אלע מתפללים פון דעם זעלבען מנין, עס זענען אויך עדות אלע שכנים פון הויף אויף וואספערער אופן זיי זענען געקומען קידוש מאכען: מען האט צוהאקט די טירען, מען האט מיט געוואלד ארויסגעריסען דעם אויבער-לוסט, אז שפעטער האב איך געמוזט איבער׳ן גאנצען הויף צונויפזוכען שטיקער פון די טיהרען און פענסטער, איך מוז אויך בעמערקען, אז די זעלבע חברה קידוש - מאכער זענען מיט עטליכע שעה פריהער געקומען צו מיר אין וואהנונג, וואו איך בין נישט געווען אנוועזענד, און צוגעשטאגען צו מיין פרוי זי זאל זיי געבען עסען, און איבערגעווארפען אלע טעפ פון קיך. אט אויף וואספערער אופן מען נעהמט צו יענעם קידוש מאכען.

בעריש רייזמאן
קעלץ.

זיי קענען זיך זייער שטעדטיל אליין בעשטיין.

א ענטפער דעם ה׳ גוטמאן.

דער פרעזעס פון קעלצער האנדווערקער-פעראיין ה. י. גוטמאן האט שיין, ווייזט זיך אויס, זיינע חברים מיט אלעם גוטען בעזארגט און זיי אויך פון א שלעכט אויג אפגעהיטען, אז ער קען זיך שוין ערלויבען א ביסעל צייט צו לייסטען פאר... אנדערע.

אין זיין ארטיקעל „אייגענע כונות“. וועלכעס ער האט געשריבען אויף די שפאלטען פון „ראדאמער קעלצער-לעבען“ נומער 40 און בעהאנדעלט די פראגע וועגען גרינדען אין קעלץ א קליינהענדלער-פעראיין, בעווייזט ער דעם קליינהענדער, וועלכער איז אזוי אומבעהאלפען און לאזט זיך פיהרען פון די אומגעוויינשענע אפוטרופסים, וועלכע האבען זיך אויף דעם קליינהענדלער אפגעזעצט און מיינען נאר דעם קליינהענדלער אויפצוניצען פאר אייגענע אינטערעסען, האבענדיג דאביי גאנץ אנדערע כונות, און ווען ס׳קימט דעם קליינהענדלער צו פערטיידיגען בעהאלטען זיי זיך אין א מויז-לאך אריין, און געניסען, געניסט נאר... דער סוחר.

איך קען נישט לייקענען, אז דער קעלצער סוחרים - פעראיין, — ווען דער ה׳ גוטמאן מיינט אין זיין ארטיקעל—וועמענס גרעסטע צאהל מיטגלידער זענען קליינהענדלער-שטייט נאך נישט א.ד. דער געהעריגער הויך און ערפילט נאך נישט אלע זיינע אויפגאבען לגבי דעם סוחר טום, יעדאך מוז איך קאטאגאריש אונטערשטרייכען, אז די אינטערעסען פון דעם קליינהענדלער ווערען מעהר בעריקזיכטיגט, נישט נאר וואס זיי ווערען ביים סוחרים פעראיין בעהאנדעלט גלייך מיט די אינטערעסען פון אנדער סוחרים, נאר זיי האבען אלע מאהל פארצוג.

איהר, ה׳ גוטמאן, מוזט פערשטיין, אז אין סוחרים-פעראיין ווייסט מען גאנץ גוט, אז דער קליינהענדלער איז מאטעריעליש און עקאנאמיש שוואכער ווי דער סוחר, און דעריבער קומט דער קליינהענדלער אלע מאהל אין בעטראכט און ווערט דורך דעם סוחרים-פעראיין מעהר פערטיידיגט ווי דער סוחר.

איך וואלט געבעטען דעם ה׳ גוטמאן, ער זאל זיך מטריח זיין און בעזוכען דאס ביורא פון קעלצער סוחרים-פעראיין, דארט וועט איהר זיך ה׳ גוטמאן אינפארמירען, פאר וועמען דער סוחרים—פעראיין לייסטעט מעהר, פאר דעם סוחר, צי פאר דעם קליינהענדלער און פאר וועמען איז ביים סוחרים—פעראיין געשאפען געווארען א קאמיסיע, וועמענס אויפגאבע ס׳איז צו פערמיטלען ביים ש ט י ו ע ר—אמט, אז די פערלענגטע אומזאץ—שטייערן פון 1924 — 1923 זאלען דעם פעראָרימטען סוחר, (פערשטעהט זיך דעם קליינהענדלער) געשענקט ווערען און וועמענס ביטעס ווערען דורך דער קאמיסיע גינסטיג בעטראכט.

און ווידער, ווען דער קליינהענדלער זאל זיך דורך דעם סוחרים-פעראיין פיהלען אזוי שטארק בעשולה׳ט קענען זיי זיך זייער שטעדטיל אליין בעשטיין, און ס׳קען זיך נאך צווישען זיי געפונען עמיצער, וואס ס׳זאל אין די פראגע א ווארט נעמען און נישט דארפען ספעציעל אנקומען צו האנדווערקער-פארשטעהער.

י. שטייגמאן, קעלץ.

Po Indyjskim Grobowcu

największe arcydzieło filmowe słynnej reżyserji M. Kertesza

P. T.

SODOMA i GOMORA

w rolach głównych ulubieńcy Radomia.

LUCY DORAINE i Michał VARKONYI

Nadzwyczajne wykonanie. Bajeczna Wystawa.

Ze wszystkich uroków namiętności ludzkich, z mroków nędzy i rozpaczy powstał

GRZECH

A za każde przestępstwo z winą, jakieby nie było, musi wcześniej czy później nastąpić

KARA

Oto synteza obrazu którego technika i wystawa oszałamia.

Na tym obrazie zobaczą się wszyscy,

Od poniedziałku w kinie

ODEON.

Z intencji zaręczyn kuzynki naszej **Heleny Ryngiermacherówny** z kuzynem **Salomonem Lewentahlem** życzymy wiele szczęścia i harmonji na nowej drodze etapie życia.

Hela, Tobka i Helena Judkiewiczówne.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליעבען פריינד

הערשיל אבראמאָוויטש מיט פרייליין

בעלא וויזענבערג ווינשען מיר

א הערצליכען מזל—טוב און א גליקליכע צוקונפט.

פנחס און **לאָבא ביסטראָוויטש.**

Kino „CRISTAL“

Radom, Plac Malczewskiego 15.

Od dziś i dni następnych

Duszy Artystki

przepiękny dramat w 9-ciu aktach

w głównej roli **Kolin.**

שוין צו פערדינגען!

צוויי געמויערטע מאגאזינען אויף האנד־ווערקער־חערקשטאטען אדער אויף גאראזשען, און אויך א פלאץ פאר ברען און בוי מא־טעריאל־האלץ, ערקינדיגען זיך נאָוואָגראָדזקא 23.

יעדען שבת און זונטאג ביי פישמאנען.

זונטאג, דעם 17/X 7 אין אָוועגד, קומט פאָר אין לאָקאל פון האנדווערקער־קלוב, וואָל 59

די לעצטע ליקווידאציע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון בעקער־קאָאָפעראטיוו „פיעקארזש“ אין ראדאָם.

בעמערקונג: די פערזאמלונג קומט פאָר און יועט זיין גילטיג ביי יעדער צאָהל אנוועזענדע.

די ליקווידאציע־קאָמיסיע.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“ ראדאָם.

נאר 3 גאסטשפילען פון די בעוויסטע קינסטלער

משה און נאטאליע ליפמאן

צוזאמען מיט די ארטיסטען פון ווארשאָווער קונסט טעאטער „וויקט“

הבל בוזגאן, אדם דאמב, דוד קייזעראָוויטש, איזא גליקמאן צוזאמען מיט אונזערע ארטיסטען, פרויען: זאריצקא, מאכאראָווסקא, סענגל ה"ה: באלבירסקי, מאכאראָווסקי, שיינער א. א.

פרייטאג דעם 15 9 אָוו. ווערט געשפילט די בעוויסטע טראגעדיע פון קארל גוצקאוו אין 5 אקטען.

אוריאל אקאסטא

משה ליפמאן אין דער טיטעל ראָל.

שבת דעם 16 9 אָוונד ווערט געשפילט די בעוויסטע טראגעדיע אין 5 בילדער פון וויליאם שעקספיר

האמלעט

אין דער טיטעל ראָל האמלעט ה' ליפמאן

זונטאג 9 אָוונד דער לעצטער גאסטשפיעל פין דער טרופע ווערט געשפילט די בעוויסטע טראגעדיע אין 5 אקטען פון שעקספיר.

אטעלא

מיט ה' ליפמאן אין דער טיטול ראָל.

געשעפטס־פיהרער לייכטער.

W sali teatru Rozmaitości

Wystąpi Słynny Ukraiński

Chór

pod batutą **Dmitra Kotka**

Początek punktualnie o 8.30 wiecz.

Bilety od 1 10 do 4.20 do nabycia w firmie „Juljan Miecznikowski“ a w dzień koncertu w kasie Teatru od godziny 6—ej wieczorem.

Koncesjowane

Biuro Techniczno-Handlowe i Instalacyjne

„WODKAN“

Inżynierowie L. WŁOCZKOWSKI, ST. SZCZEPANIAK i S. CHWALIŃSKI, w Radomiu ul. Lubelska 41.

Roboty kanalizacyjne i wodociągowe.

Przyłączenia do sieci miejskiej

za gotówkę i na kredyt.

Kino ODEON w Radomiu.

Od poniedziałku 11.X r. b.

Mae Murray i John Gilbert

די אויסערגעוועהנליכע דראמע אין 10 אקטען א. נ

„WESOŁA WDÓWKA“

Kino **„CORSO“** w Radomiu — Od 14 do 17 października 1926

SOŃKA Złota Rączka

Wielki dramat sensacyjno-salonowy w 12 dużych aktach, ilustrujący dzieje sławnej awanturnicy — miljonerki.

Teatr „ROZMAITOŚCI“

Tylko 2 występy! **Tylko 2 występy!**

Karola Adwentowicza

w otoczeniu znakomitego zespołu **artystów Warszawskich.**

W poniedziałek 18 paźdz. TO, O CZEM SIĘ NIE MÓWI (WYKOLEJENI) sztuka w 3-akt. Brieux.

We Wtorek 19 paźdz. DAR PORANKA Komedja w 3-akt. G. Farzano.

Bilety od 1 10 do 4.20 gr. do nabycia w firmie Miecznikowski Lubelska 13, a w dzień przedstawienia w kasie teatru.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואלטונגס־מיטגליד פון רוישטאָף־קאָאָפעראטיוו „סורוויט“ און שניידער מייסטער־פעראיין

ח. צמח בוימאָל

צוליבן טויט פון זיין

פאטער

די פערוואלטונג פון יודישען שניידער־מייסטער פעראיין אין ראדאָם

די פערוואלטונג און ראט פון רוי־שטאָף קאָאָפעראטיוו „סורוויט“.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC — Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska 20.